

mpc
METODICKO-PEDAGOGICKÉ CENTRUM

Európska únia
Európsky sociálny fond

Moderné vzdelávanie pre vedomostnú spoločnosť / Projekt je spolufinancovaný zo zdrojov EÚ

Mgr. Monika Hajtingerová

Multikultúra v predprimárnom vzdelávaní. Práva detí našimi očami.

Osvedčená pedagogická skúsenosť edukačnej praxe

Bratislava
2015

Vydavateľ: Metodicko-pedagogické centrum, Ševčenkova 11,
850 01 Bratislava

Autor OPS/OSO: Mgr. Monika Hajtingerová

Kontakt na autora: Materská škola Hospodárska 7, 949 01, Nitra
hajtingerovamonika@azet.sk

Názov OPS/OSO: Multikultúra v predprimárnom vzdelávaní.
Práva detí našimi očami.

Rok vytvorenia 2015

OPS/OSO: XIV. kolo výzvy

Odborné stanovisko vypracoval: PaedDr. Eva Pupíková

Za obsah a pôvodnosť rukopisu zodpovedá autor. Text neprešiel jazykovou úpravou.

Táto osvedčená pedagogická skúsenosť edukačnej praxe/osvedčená skúsenosť odbornej praxe bola vytvorená z prostriedkov národného projektu Profesionálny a kariérový rast pedagogických zamestnancov.

Projekt je financovaný zo zdrojov Európskej únie.

Kľúčové slová

Multikultúra, multikultúrna výchova, práva dieťaťa,

Anotácia

Práca pojednáva o multikultúre, multikultúrnej výchove a právach detí. V prvej, teoretickej časti práce sa venujeme výkladu a objasneniu pojmov, ako i Deklarácii práv dieťaťa. Druhá časť ponúka ukážky projektov, či ďalšie materiály, ktoré sa viažu k danej problematike. Téma multikultúrnej výchovy je v druhej časti práce implementovaná do prostredia predprimárneho vzdelávania.

Akreditované programy kontinuálneho vzdelávania

Názov akreditovaného vzdelávacieho programu KV	Číslo akreditovaného vzdelávacieho programu KV
Multikultúrna výchova na I. stupni základnej školy.	124/2010 -KV
Spolupráca školy a rodiny žiaka z marginalizovaných rómskych komunít.	1139/2013 - KV
Výchova k ľudským právam v školách.	100/2010 - KV
Ľudské práva a ich zážitková implementácia na prvom stupni základnej školy.	1389/2014 - KV

OBSAH

ÚVOD	5
1 MULTIKULTURALIZMUS A MULTIKULTÚRA	6
2 MULTIKULÚRNA VÝCHOVA	7
2.1 Rómske etnikum v edukačnom procese u nás.....	7
2.2 Kompetencie učiteľa v realizácii multikultúrnej výchovy.....	9
3 MULTIKULTÚRNA VÝCHOVA V PREDPRIMÁRNOM VZDELÁVANÍ.....	11
3.1 Ciele multikultúrnej výchovy v predprimárnom vzdelávaní.....	11
3.2 Multikultúrna výchova v našej materskej škole.....	11
4 DOHOVOR O PRÁVACH DIEŤAŤA.....	13
4.1 Čo je Dohovor o právach dieťaťa.....	13
4.2 Prečo potrebujú deti svoje práva.....	13
5 DETSKÉ PRÁVA NAŠIMI OČAMI.....	14
6 MULTIKULTÚRNE PROJEKTY V NAŠEJ MATERSKEJ ŠKOLE.....	15
ZÁVER	35
ZOZNAM PRÍLOH BIBLIOGRAFICKÝCH ZDROJOV.....	36
INTERNETOVÉ ZDROJE.....	37
ZOZNAM PRÍLOH.....	38
PRÍLOHA 1.....	39

ÚVOD

V prostredí materskej školy pôsobím už osemnásť rok. Aj keď som počas svojej doterajšej praxe nevystriedala veľa škôl, ako hlavný rozdiel vnímam profiláciu každej materskej školy, v ktorej som mala možnosť pracovať. Kým v jednej sme hlavný dôraz kládli na osvojenie, rozvoj a prehľbovanie ľudových tradícií, v inej sme sa profilovali najmä na zdravý životný štýl a s ním súvisiaci pohybový rozvoj detí. V materskej škole, z ktorej budem v práci využívať, opisovať a čerpať svoje skúsenosti, sme sa profilovali na multikultúru.

Strategickým cieľom materskej školy bolo neustále prehľbovať proces humanizácie a emocionalizácie v multikultúrnom prostredí. V súlade so zameraním školy sme svoju profiláciu odzrkadlili i v cieľoch školy, pričom sme dôraz kládli najmä na sociokultúrne a socioekonomické zázemie detí, upevňovali sme kultúrne a národné hodnoty, ako i tradície. Oboznamovali sme nielen deti, ale i rodičov a priateľov školy s vytváraním úcty k ľudským právam a základným slobodám. Svoju pozornosť a každodenné dianie v materskej škole sme smerovali k tomu, aby boli deti na elementárnej úrovni pripravené na život v slobodnej spoločnosti v duchu porozumenia, znášanlivosti, tolerance, rovnosti pohlaví a priateľstva medzi národmi, národnosťami a etnickými skupinami.

Vzhľadom k zameraniu školy sme zaujali pozitívne a empatické postoje k multikultúrnej rozmanitosti ľudstva, deti sme viedli k poznaniu, že každá kultúra je jedinečná, tak ako osobnosť a každá osobnosť má svoju kultúru. Naším neustálym úsilím bolo snažiť sa porozumieť inej kultúre, podporovať a akceptovať inú kultúru, rešpektovať ľudské práva a umožňovať prezentovať svoju identitu.

Od momentu uvedomenia si našej profilácie, sme sa naše multikultúrne ponímanie rozhodli rozšíriť o spoluprácu s medzinárodnou organizáciou Unicef a spoločne sme tak naplňali ciele v duchu tolerance a priateľstva.

Projektmi a aktivitami, ktoré budem v druhej časti práce opisovať poukazujem na jednu z možností, ako vytvoriť zo školy a komunity také spoločenstvo, ktoré je aktívnym príkladom vedené k láskavému spolunažívaniu, k vytváraniu a naplňaniu spoločných cieľov celého spoločenstva. Prostredníctvom malej komunity, ako je triedne spoločenstvo, či neskôr škola, a blízka komunita, využívať multikultúru a jej pochopenie do každodennej reality v živote každého zainteresovaného.

Svoju prácou rada prispejem k obohateniu poznatkového systému každého pedagóga, ktorému problematika multikultúry nie je cudzia a tvorí súčasť jeho každodennej edukačnej reality.

1 MULTIKULTURALIZMUS A MULTIKULTÚRA

Multikulturalizmus, pojem, označujúci bezproblémové súžitie ľudí rôznych kultúr v danom prostredí, ako ideál rovnosti a vzájomného rešpektu medzi etnickými alebo kultúrnymi skupinami v spoločnosti. Ide o snahu o rovnoprávne postavenie v spoločnosti a o rovnaké možnosti uplatnenia všetkých sociálnych skupín, etník a národov.

Multikulturalizmus, tiež vládna politika, ktorá podporuje existenciu viacerých odlišných kultúrnych skupín, Cieľom je politicky zjednotiť všetkých občanov bez ohľadu na ich pôvod, rasu, či presvedčenie.

Multikulturalita - vytvorenie priateľského prostredia a vzájomného rešpektu pre spolužitie ľudí rôznych etník a národností. Vychádza z predpokladu, že všetky kultúry majú vzájomne porovnateľnú hodnotu a sú si rovné a že spolužitie nositeľov rôznych kultúr vedie k vzájomne plodnému obohateniu.

Multikultúra - súbor kultúr viacerých etnických spoločenstiev žijúcich na spoločnom území.

Preto je veľmi dôležité sa zaoberať otázkou multikultúry počas celej školskej dochádzky a to na všetkých stupňoch a typoch škôl. Už od najútlejšieho veku a na elementárnej úrovni oboznamovať deti s touto prierezovou témou a utvárať u detí potenciál na zdravú a rozvinutú bytosť, ktorá bude pripravená v rámci rozvoja svojich kľúčových kompetencií na život v otvorenom svete, kde porozumenie a akceptácia inakosti bude súčasťou ich budúcich hodnotových orientácií.

2 MULTIKULTÚRNA VÝCHOVA

Multikultúrna výchova je v nami sledovaných podkladoch chápaná ako výchova, prispievajúca k spolunažívaniu rôznych kultúr v multikultúrnej spoločnosti. Výchova k vzájomnému stretávaniu, rešpektovaniu, obohacovaniu, solidarite a ústretovosti, taktiež výchova k rešpektovaniu kultúrnych špecifík a k tolerancii k odlišnostiam.

Multikultúrna výchova umožňuje jedincovi rozvíjať chápanie a prijímanie rozmanitosti, ako pozitívneho javu a hodnotiť rozdiely medzi ľuďmi z rôznych kultúr ako prínosné. Vedie k rešpektovaniu neustále rastúcej kultúrnej rozmanitosti, otvára cestu k rôznym metódam života, myslenia a chápania sveta.

2.1 Rómske etnikum v edukačnom procese u nás

Rómske etnikum tvorí u nás sociálnou skupinou s najvyššou nezamestnanosťou, najmenšou šancou získať zamestnanie, obmedzenými možnosťami rekvalifikácie, najnižšou úrovňou vzdelania.

Rómske deti sa v súčasnosti vzdelávajú v školách s vyučovacím jazykom majoritnej spoločnosti. Pretrvávajú u nich problémy s učením, končia povinnú školskú dochádzku v nižších ročníkoch. K neúspechu v učení sa sekundárne pridružujú poruchy správania, osobnostné problémy. Ich úspech závisí od stimulujúceho vonkajšieho prostredia, postojov rodičov, adekvátneho prístupu učiteľov pod.

Pri vzdelávaní Rómov sa uplatňuje koncepcia výchovy a vzdelávania rómskych detí a žiakov. Na problematiku vzdelávania rómskych žiakov a postojov Rómov k vzdelaniu je nutné hľadieť ako na komplexnú záležitosť, začínajúcu zaškolovaním rómskych detí do materských a základných škôl, čo ovplyvňuje informovanosť, dostupnosť, možnosti rodiny a postoje k vzdelaniu.

Domnievame sa, že adekvátny model sebahodnotenia nemajú Rómovia osvojený, chýba im silný motív výkonu posilňovaný stanovovaním realistických cieľov, atribuovaním úspechov sebe a neúspechov variabilným faktorom prostredia, z čoho vyplýva, že nezažívajú často pocit úspechu a spokojnosti so sebou a sklamanie z neúspechu ich vedie k nečinnosti.

V súčasnosti je efektívnym trendom vytváranie nultých ročníkov pre zvýšenie stimulácie rómskych detí s odkladom školskej dochádzky, pretože je neadekvátne, aby tieto deti ostávali v domácom prostredí bez primeraného rozvíjania ich schopností a zručností, ktoré zabezpečujú v školách kvalifikovaní učitelia. Otázne je zavedenie povinnej predškolskej prípravy.

Materské školy sú prvým miestom, kde sa rómske deti stretávajú so segregáciou, ktorá je síce z hľadiska ľudských práv neprípustná, ale ponúka možnosť poskytovať rómskym deťom viac pozornosti a stimulácie.

Problémom rómskych detí v primárnom vzdelávaní je taktiež hodnotenie správania, pretože sa zistila výrazná disproporcionalita medzi udeľovaním pokarhaní a znížených známok zo správania oproti pochvalám, čo môže viesť k eskalácii nevhodného

správania, demotivácii, odmietaniu školy – záškoláctvu a pod. Príčiny neúspešnosti rómskych žiakov môžu podľa uvedeného výskumu spočívať v tom, že deti nastupujú do školy nedostatočne pripravené v oblasti mentálnej, sociálnej, emocionálnej a pracovno-motivačnej. Učebné osnovy sú náročné v obsahu i rozsahu učiva. Je potrebné voliť účinné metódy a formy práce, pracovať podľa alternatívnych učebných osnov, využívať aj netradičné formy edukácie – integrované, tematické.

Žiakovi nie je venovaná individuálna pedagogicko-diagnostická pozornosť. Vysoké počty žiakov triede, veľké rozdiely medzi žiakmi vo vedomostiach, zručnostiach a výkonoch a hlavne veľké rozdiely v ochote a schopnosti vzdelávať.

Spolužitie s rómskym etnikom je pre nás zložité, nakoľko majú adaptačné, hygienické, stravovacie i socializačné problémy. Medzi najvýznamnejšie črty možno považovať odolnosť voči asimilačným snahám majoritnej populácie, chýba motivácia na vlastnú zmenu, slabá trpezlivosť a myslenie je zamerané na bezprostrednú výhodu. Žijú častejšie v hmotnom nedostatku, majú komplikovanejší prístup k vzdelaniu a iným spoločenským výdobytkom a často ešte ako deti vstupujú do reprodukčného procesu. Za determinujúce faktory ovplyvňujúce kvalitu zdravia rómskej populácie sú považované v súčasnosti najmä vysoká územná koncentrácia rómskeho obyvateľstva s epidemickým šírením ochorení a nízka úroveň bývania v ekologicky rizikovom prostredí s nízkym štandardom osobnej i komunálnej hygieny.

Východiskom hľadania efektívnych stratégií vzdelávania žiakov pochádzajúcich z takéhoto prostredia by malo byť poznanie a akceptácia kultúry na úrovni jednotlivca ako produktu a zároveň i tvorcu svojej kultúry. Rómovia si uchovali niektoré pozitívne hodnoty typické pre ich kultúru, postavenie a rola rodiny Rómov je dôležitá, ako sociálna jednotka, sociálna solidarita, ktorá spája členov rodiny, ďalej funkcia ženy a muža – žena má relatívne postavenie, muž je nositeľom prestíže, vo vnútri rodiny je hlava rodiny, ktorá má rozhodujúcu úlohu.

Rómske deti a mládež tvoria podstatnú časť tzv. sociálne hendikepovaných. Súčasná spoločnosť si uvedomuje, že postupne zlyhali snahy materialistického filantropizmu, agresívneho rasizmu, charitatívneho filantropizmu alebo pštrosieho separatizmu v minulosti uplatňovaných pri výchove a vzdelávaní rómskych detí. Výchova a vzdelávanie Rómov je obrovským často až neriešiteľným problémom. Rómskym deťom vyrastajúcim v rómskej osade chýba zážitok, vzájomná komunikácia s deťmi majority, ale aj s dospelými. Výrazná identifikácia s normami rómskeho etnika sa môže prejavovať v ich sociálno psychologickéj izolácii, napríklad v triedach, kde je ich menej ako ostatných žiakov. Dochádza u nich ku konfliktu vzorov správania a následne k prejavom agresivity.

Aplikovaním názoru, so zameraním na učiteľa a ostatných pedagogických pracovníkov, nám vyplýva, že práve oni by mali hľadať styčné body, ako sú jazykové, skúsenostné, hodnotové, kultúrne, a iné, ktoré rómskym deťom poskytnú možnosť preniknúť, kognitívne sa socializovať, do ich mýtizovaného a pre nás nezrozumiteľného sveta.

Špecifiká edukácie detí a rodičov rómskeho etnika vyplývajú práve z ich sociálneho prostredia, ako aj vnútorných dispozícií. Boli špecifikované odlišnosti u rómskych detí

pochádzajúcich z menej podnetného prostredia sociálneho prostredia, ktoré berieme do úvahy pri edukácii.

Rozdiely v edukácii rómskeho etnika sú ovplyvnené psychickými, sociálnymi a antropologickými odlišnosťami. Kominarec, Kominarecova (2005) zdôrazňujú, že pri edukácii dominuje nižšia mentálna zdatnosť, majú nižšiu úroveň predstáv a fantázie, ako i rečovú zaostalosť súvisiacu s nepoznaním slovenského jazyka, rečová bariéra, menšia miera disciplinovanosti v edukačnom prostredí. Pozitívnymi stránkami edukácie detí rómskeho etnika je predovšetkým hravosť, pohyblivosť, spontánnosť, srdečnosť, úprimnosť a veselosť. Pedagóg pôsobiaci v multikultúrnom zmiešanom prostredí, by mal vedieť adekvátne zhodnotiť aktuálny poznatkový rámec každého dieťaťa, jeho najbližšiu zónu aktuálneho rozvoja a to vzhľadom na špecifické potreby súvisiace s odlišnou kultúrou, etnikom a podľa toho zabezpečiť individuálnu edukáciu.

Meisnerová (In: Balvín, 1996, s. 65) uvádza, že na začiatku školskej dochádzky rómskeho dieťaťa je dôležité zabrániť psychickej, sociálnej a komunikačnej izolácii, získať, jeho dôveru k školskému prostrediu, a to výhradne prostredníctvom citového vzťahu k učiteľke.

Edukácia však začína už na úrovni predprimárneho vzdelávania. Je niekoľko faktorov, ktoré môžu výrazne ovplyvniť výchovu a vzdelávanie rómskych detí už v materskej škole (Baďuriková a kol., 2006, s. 9-11), ale i v ďalšom období:

- **vzťah rodičov k vzdelaniu a materskej škole ako inštitúcii** - mnohí rómski rodičia nedôverujú materskej škole.
- **vzťah k čítaniu a písaniu**- deti často nemajú v domácom prostredí príklad, ktorý by im ukazoval pozitívny vzťah k čítaniu a písaniu.
- **nepravidelnosť dochádzky dieťaťa do materskej školy** -väčšina rómskych detí nenavštevuje materskú školu alebo ju navštevuje iba zriedkavo.
- **úroveň jemnej motoriky**- rómske deti sú v rozvoji jemnej motoriky oneskorené.

2.2 Kompetencie učiteľa v realizácii multikultúrnej výchovy

Multikultúrna výchova by mala učiteľov a prostredníctvom nich i žiakov vybaviť kompetenciami, ktoré sú definované ako znalosti o rôznych etnických a kultúrnych skupinách žijúcich v slovenskej a európskej spoločnosti, zručnosti orientovať sa v kultúrnej pluralitnom svete a využívať interkultúrne kontakty a dialóg na obohatenie seba aj druhých. Ďalej postoje tolerancie, rešpektu a otvorenosti k odlišným skupinám, vrátane vedomia osobnej angažovanosti.

Kľúčové kompetencie

- K riešeniu problémov, možné problémové situácie v škole vo vzťahu k dodržiavaniu základných ľudských práv.
- Komunikácia v skupine, počúvanie druhých a formulácia vlastného názoru.
- Rešpekt k sebe samému i k druhým, utváranie a udržiavanie otvorenej a rešpektujúcej klímy v triede, citlivosť k prejavom násillia a šikanovania.
- Zodpovedné správanie v krízovej situácii, naplňovanie obsahu ľudských práv, role aktívneho svedka.

Multikultúrna výchova

- tolerancia k odlišnostiam, najmä národnostným a etnickým,
- oceňovanie jedinečnosti členov spoločnosti,
- rasová a etnická neznášanlivosť, jej príčiny a prejavy,
- predsudky a stereotypy.

Výchova v demokratického občana

- uplatnenie demokratických princípov v školskom prostredí,
- dodržiavanie základných ľudských práv a slobôd a oceňovanie jedinečnosti členov kolektívu,
- posilnenie aktívnych prodemokratických občianskych postojov.

Človek a spoločnosť

- upevňovanie pocitu zodpovednosti za seba ako jednotlivca i ako člena určitého spoločenstva.

Výchova k občianstvu

- vzťahy medzi ľuďmi a zásady ľudského spolužitia,
- aktívny postoj proti všetkým prejavom ľudskej neznášanlivosti,
- obmedzenie prejavov vlastných predsudkov v správaní.

Vedme žiakov a deti k tomu, aby premýšľali o škole vo vzťahu k uplatňovaniu základných ľudských práv, aby dokázali citlivo vnímať prejavy neznášanlivosti vo svojom okolí, aby boli schopní hľadať ich príčiny a aby vedeli navrhnúť riešenia. Naučia sa tak posilňovať ich kľúčové kompetencie k riešeniu problémov.

3 MULTIKULTÚRNA VÝCHOVA V PREDPRIMÁRNOM VZDELÁVANÍ

V predprimárnom vzdelávaní nehovoríme o skutočnej multikultúrnej výchove, ktorá by cieľavedome rozvíjala medzikultúrne pochopenie a toleranciu u detí. Ide skôr o prípravu na budúcu multikultúrnu výchovu.

Je veľmi dôležité začínať s výchovou k multikultúre už v predškolskom veku, pretože deti okolo troch rokov nemajú ešte predsudky, neuvedomujú si svoje rozdiely. Až postupne si osvojujú postoje, ktoré získavajú napodobňovaním starších detí a dospelých.

Multikultúrnu výchovu možno vnímať i nasledovne

- z hľadiska dieťaťa a cudzej národnosti,
- z pohľadu skupiny slovenských detí na iné, odlišné národnosti,
- z hľadiska rozvojových cieľov Štátneho vzdelávacieho programu.

3.1 Ciele multikultúrnej výchovy v predprimárnom vzdelávaní

Multikultúrna výchova je komplexný a dlhodobý proces, ktorý prebieha v období celej školskej dochádzky. Na elementárnej úrovni sa s ňou stretávame už v predprimárnom vzdelávaní a vytvárame tak pre dieťa priestor na osvojenie si niektorých dôležitých postojov, či hodnôt už v útlom veku.

Primárnymi cieľmi multikultúrnej výchovy v predškolskom veku je naplňovať potrebu dieťaťa v kontexte sociálneho kontaktu s rovesníkmi z iných etnických skupín. Podnecovať zvedavosť a záujem o okolie. Rozvíjať u dieťaťa schopnosti spolupráce s inými deťmi i s kolektívom ako celkom. Podporiť vzťah dieťaťa k prirodzenému poznávaniu odlišných detí a pre neho dovtedy neznámych hier. Rozvíjať kultúrnu gramotnosť dieťaťa. Cieľavedome, systematicky a v tvorivej atmosfére rozvíjať osobnosť dieťaťa a jeho socio-kultúrne špecifiká.

Chrániť právo dieťaťa na jeho vlastné vnímanie sveta a podnecovať ostatné deti k tomu istému, avšak pri zachovaní princípu vzájomnosti a spolupráce medzi deťmi. Rozvíjať u dieťaťa rešpekt k všeobecne platným hodnotám v kolektíve a ku kolektívne prijatým normám správania. Rešpektovať potreby dieťaťa. Pripraviť dieťa na život v slobodnej spoločnosti v duchu porozumenia, znášanlivosti, tolerancie, rovnosti pohlaví a priateľstva medzi národmi, národnosťnými a etnickými skupinami. Pripraviť základy pre formovanie kultúrnej identity dieťaťa na základnej škole.

3.2 Multikultúrna výchova v našej materskej škole

V súlade so zameraním školy je našim cieľom v tvorivej atmosfére, cieľavedome a systematicky rozvíjať detskú osobnosť, prihliadať na rôzne sociokultúrne a socioekonomické zázemie dieťaťa, posilňovať úctu k rodičom, ku kultúrnym a národným hodnotám a tradíciám, oboznamovať a vytvárať úctu k ľudským právam a základným slobodám.

Oboznamujeme deti s Deklaráciou práv na elementárnej úrovni, učíme pripraviť deti na život v slobodnej spoločnosti v duchu porozumenia, znášanlivosti, tolerancie, rovnosti pohlaví a priateľstva medzi národmi, národnostnými a etnickými skupinami. Učíme sa rešpektovať všeludské etické hodnoty. Ďalej vytvárame z tried výchovné spoločenstvo s pozitívnou klímou, snažíme sa viesť deti k tomu, že každý má právo hodnotenia i sebahodnotenia. Spoločne sa učíme prijímať dieťa také aké je, pozitívne ho hodnotiť, prejavovať voči nemu priateľské city a formulovať smerom k nemu jasné a realizovateľné pravidlá. Taktiež sa snažíme pokojným poukazovaním reagovať na negatívne javy.

Naša škola sa stala v roku 2011 Školou spolupracujúcou s Unicef, k čomu nás viedla i naša profilácia, ale i naše presvedčenie, že svojim zadosťučinením nezmeníme síce celý svet, ale môžeme pomôcť aspoň niektorým miestam, ľuďom a hlavne deťom, čo bolo našou prioritnou a cieľovou skupinou. Neskôr sme spoluprácu s touto organizáciou rozšírili o ďalšie projekty, a tak sme sa stali Školou priateľskou k deťom. Oba tieto čestné tituly sme si aktívnou spoluprácou obhájili počas obdobia dvoch rokov. Úsilie o šťastný život predpokladá schopnosť prijať spolu so slobodou aj zodpovednosť nielen k sebe, ale aj k svetu, ktorý tvoríme všetci dovedna. A to sa snažíme učiť všetkých zúčastnených v našej malej komunite.

4 DOHOVOR O PRÁVACH DIEŤAŤA

Dodržiavanie práv detí je mimoriadne aktuálnou a kľúčovou agendou Unicef najmä v rozvojových krajinách, kde nemajú deti ani v 21. storočí možnosť chrániť svoje elementárne práva. Toto poslanie vychádza plne z princípov medzinárodného dokumentu, Dohovoru o právach dieťaťa, ktorého cieľom je, aby sa detské práva stali trvalými etickými princípmi a medzinárodnými normami správania sa spoločnosti voči deťom.

4.1 Čo je Dohovor o právach dieťaťa

V roku 1989 sa predstavitelia svetovej politiky rozhodli, že všetky deti potrebujú ochranu a špeciálnu starostlivosť garantovanú zvláštnym zákonom.

Valné zhromaždenie OSN prijalo Dohovor o právach dieťaťa. Tento dokument postupne ratifikovalo 193 krajín (okrem USA, Somálska a južného Sudánu), a tým sa stal najširšie prijatou zmluvou o ľudských právach v histórii.

Prijatím Dohovoru o právach dieťaťa sa jednotlivé štáty zaviazali, že ich činnosť bude v súlade s najlepším záujmom dieťaťa a ostatnými článkami Dohovoru. Za týmto účelom podávajú jednotlivé krajiny pravidelné monitorujúce správy o kvalite života detí v svojich krajinách Výboru OSN pre práva dieťaťa v Ženeve. Experti OSN následne adresujú krajinám odporúčania, ktoré sa štáty zaväzujú i v ďalšom období postupne plniť a prispieť tak k zlepšeniu životnej úrovne svojich detí.

Detský fond Unicef sa významne zaslúžil o vznik a implementáciu Dohovoru o právach dieťaťa, ktorý je základným ľudsko-právnym dokumentom a najširšie akceptovanou normou medzinárodného práva na svete. Ako príspevok k implementácii Dohovoru Unicef Slovensko vydal text tohto zásadného legislatívneho dokumentu v detskom jazyku.

4.2 Prečo potrebujú deti svoje práva

Všetky deti na svete majú právo na starostlivosť a ochranu a právo na zdravý vývin v bezpečnom prostredí. V Dohovore o právach dieťaťa je takáto požiadavka zakotvená v 54 ustanoveniach. Napriek tomu denne umierajú na svete tisíce detí, pretože nemajú čo jesť, alebo sú choré a nie je všade dostupná dobrá zdravotná starostlivosť. Preto medzinárodná organizácia Unicef, podporuje projekty na pomoc deťom, v 157 krajinách sveta. Sú zamerané na starostlivosť o zdravie, výživu, na pitnú vodu, na hygienu, pomoc v chudobe, ochranu detských práv a vzdelanie.

Celý Dohovor o právach dieťaťa nájdete na http://www.unicef.sk/dokumenty/materialy-na-stiahnutie/advocacy/dohovor_o_pravach_dietata.pdf

5 DETSKÉ PRÁVA NAŠIMI OČAMI

Základným princípom nášho vzdelávacieho programu je osvojenie si ľudských práv a základných slobôd na elementárnej úrovni, oboznamovať deti s Deklaráciou práv, viesť deti k pozitívnym a empatickým postojom k multikultúrnej rozmanitosti ľudstva, viesť ich k poznaniu, že každá kultúra je jedinečná, tak ako osobnosť a každá osobnosť má svoju kultúru. Tak sa snažiť porozumieť inej kultúre.

Hneď, od uvedomenia si vlastnej filozofie školy, sme sa postavili tvárou k problematike, ktorú sme boli nútení neustále študovať, dopĺňať si vzdelanie a vytvoriť si tak určitý dlhodobý plán, v ktorom sme naše ciele a poslanie postupne naplňali.

Prostredníctvom zážitkového učenia sme práva dieťaťa a multikultúrnu výchovu, veku primerane aplikovali do edukačného procesu.

Snažili sme sa na elementárnej úrovni motivovať deti k aktívnej obhajobe práv detí, pričom realizácia ich práv je neuskutočniteľná bez rozvíjania zručností detí, ako i osobných a sociálnych kompetencií.

Prostredníctvom projektov spojených so životom v materskej škole, ale i v spolupráci s Unicef sme sa snažili rozvíjať kľúčové kompetencie detí tak, aby na elementárnej úrovni preukázali vedomosti, zručnosti a postoje v oblasti ľudských práv a práv všetkých detí bez rozdielu.

Prostredníctvom jednotlivých projektov, či aktivít neustále pôsobíme na rozvoj kľúčových kompetencií detí, učíme deti rešpektovať presvedčenie druhých ľudí, vážiť si ich vnútorné hodnoty, učíme ich byť schopnými vcítiť sa do situácií druhých ľudí, učíme ich odmietat' útlak a hrubé zaobchádzanie, vedieme ich k uvedomeniu si práv a povinností, vedieme ich k tomu, aby dokázali rozlíšiť, čo je fyzické a psychické násilie, aby sa raz, keď to bude potrebné dokázali proti tomu postaviť a čeliť zoči voči násiliu.

Našou úlohou je vytvoriť také edukačné prostredie, ktoré ubezpečuje všetky deti v tom, že budú rovnako rešpektované a akceptované. Len takéto prostredie, plné dôvery a akceptácie pomáha deťom vytvárať si pozitívny vzťah k sebe samému, rozvíja vlastné sebaponímanie, a prispieva tak k budovaniu jeho sebavedomia a sebaúcty. A ž potom je dieťa schopné a pripravené rozvíjať medziludské vzťahy, žiť v komunite a byť súčasťou pozitívnej klímy v spoločenstve triedy.

Aby sme mohli porozumieť iným ľuďom a zaujímať sa o ľudí z iného etnika, inej rasy či z inej kultúry, musíme najprv spoznať a zaujímať sa sami o seba. Čím viac sme schopní uvedomiť si svoju vlastnú identitu, tým viac si uvedomujeme identitu iných. Nedostatok úcty a ocenenia voči iným ľuďom je často výsledkom pokriveného obrazu seba samého a neschopnosti cenit' si to pozitívne a dobré v nás. Detské práva sú veľmi významnou súčasťou výchovy dieťaťa k občianstvu, tolerancii a na elementárnej úrovni i k pochopeniu multikultúrnej výchovy.

6 MULTIKULTÚRNE PROJEKTY V NAŠEJ MATERSKEJ ŠKOLE

V prezentovaných projektoch sa s multikultúrnou výchovou stretávame, v kontexte medziludských vzťahov, cez sebazpoznávanie a seba prijatie, vytváranie si správnych postojov, návykov a na elementárnej úrovni aj utváranie si hodnotových orientácií.

Strom priateľstva

Náš prvý interný projekt s názvom Strom priateľstva mal oboznamovací charakter. Naším úsilím bolo v začiatkoch oboznámiť celú komunitu s našou filozofiou a profiláciou, ako i so spoluprácou s medzinárodnou organizáciou Unicef, s celou filozofiou tejto organizácie, ako i s jednotlivými zbierkami.

Ukážka z projektu Strom priateľstva ponúka námety a činnosti, ktoré sú aktuálne a taktiež nevyhnutné pri vstupe dieťaťa do materskej školy. Projekt využíva príležitosti obdobia, kedy sa vytvárajú nové vzťahy medzi deťmi i dospelými v novom prostredí.

Prostredníctvom úvodného projektu sme hneď od začiatku školského roka pôsobili na rozvoj kľúčových sociálnych a personálnych kompetencií, pričom sa dieťa aktívne spolupodieľa na spoločných rozhodnutiach, učí sa prijímať objasnené a zdôvodnené povinnosti, ako i dodržiavať dohodnuté a pochopená pravidlá a zároveň sa im učí prispôbiť. Dieťa sa snažíme s láskavým a trpezlivým prístupom začleniť do spoločenstva triedy a zaradiť sa medzi svojich vrstovníkov, rešpektovať ich rozdielne vlastnosti, schopnosti a zručnosti.

Všetci sme rovnakí ľudia, každý sme iný človek

Téma: Naša materská škola, školička

Podtémy: ja a moji kamaráti, v sieti pravidiel

Charakteristika a ciele projektu

Deti sa na základe uvedomovanie si svojho ja a vytvárania svojho sebavedomia učia vytvárať si vlastné názory a postoje. V rámci odlúčenia na určitú dobu od rodičov sa zoznamujú so spoločenstvom ostatných ľudí a pravidlami tohto spolužitia. Učia sa hrami uvedomovať si svoje práva vo vzťahu k druhému, priznávať rovnaké práva druhým a rešpektovať ich.

Projekt umožní deťom na základe zážitkového učenia, kooperatívnych činností, tvorivých činností a vhodnej komunikácie vytvárať prosociálne postoje, ako je tolerancia, rešpekt, prispôsobivosť, sociálna citlivosť.

Motiváciou pre tento projekt je začatie nového školského roka a následné adaptačné obdobie novo prijímaných detí, ktoré vstupujú do už existujúceho detského kolektívu. Projekt využíva príležitosti obdobia, kedy sa vytvárajú nové vzťahy medzi deťmi i dospelými v novom prostredí. S využitím vhodnej komunikácie, hier a ďalších aktivít ovplyvňuje celý kolektív prosociálnym smerom. Podporuje utváranie pozitívnych vzťahov dieťaťa k dieťaťu alebo dospelému. Posilňuje, kultivuje, obohacuje ich vzájomnú komunikáciu a tak prispieva k pohode týchto vzťahov.

Ciele

Poznávať seba samého a rozvíjať pozitívne postoje k vlastnej osobe, aktívne tak pôsobiť na rozvoj sebedomia detí,
Rozvíjať komunikatívne zručnosti (verbálne i neverbálne) a kultivovať prejav,
Rozvíjať schopnosti vytvárať citové vzťahy, rozvíjať ich a plne prežívať,
Vytvárať prosociálne postoje, ako sú sociálna citlivosť, tolerancia, rešpekt,
Poznávať, spoluvytvárať a rešpektovať pravidlá spoločenského spolužitia,
Rozvíjať základné kultúrno-spoločenské postoje, návyky a zručnosti dieťaťa,
Naučiť sa deti správať sa autonómne, autenticky, prosociálne,
Aktívne sa prispôsobovať spoločenskému prostrediu a zvládať jeho zmeny,
Osvojiť si pochopenie rôznorodosti kultúrnych komunít,
Pripraviť sa na život v multikultúrnej spoločnosti,
Rozvíjať schopnosti premýšľať a rozhodovať sa,
Rozvíjať všetky poznávacie a kreatívne schopnosti, fantáziu, záujmy a nadanie.

Aktivity:

Dobrý deň, pod'te von - komunikácia v komunitnom kruhu s využitím fotografií (dieťa a jeho rodina, dieťa a jeho zvierací kamarát, a i.)
Dramatizácia rozprávok s využitím maňušiek,
Skladanie puzzle s vhodnou tematikou (rodina, postava, a i.)
Výtvarne činnosti s využitím prstových, vodových, temperových farieb,
Tvorba z keramickej hliny,
Výroba koláže z rôznych materiálov, doleповanie, dokresľovanie spoločného plagátu
Priestorové tvorenie v interiéri materskej školy

Celý tento projekt sa postupne rozrástol aj do ďalších tém, na ktoré sme nadväzovali. Aj tu sa vychádzalo z motta tohto projektu. Postupne sme očakávané výstupy, ktoré boli pôvodne vybrané pre jeden projekt, naplňali aj v ostatných témach v priebehu celého školského roka.

Projekty s Unicef

Zameraním a zároveň profiláciou našej materskej školy je akceptácia a spolunažívanie dvoch odlišných kultúr, čo nás doviedlo k ponímaniu multikultúry, ako takej.

Motivujúcou je pre nás myšlienka od Alberta Einsteina, ktorý vyslovil, že iba vtedy má náš život zmysel, ak ho žijeme pre druhých. V tomto duchu sa snažíme budovať i našu filozofiu.

Naša materská škola začala spolupracovať s medzinárodnou organizáciou Unicef, kde sa nám podarilo multikultúrne ponímanie rozvíjať i v širšom slova zmysle. Multikultúra nám je čoraz bližšia, farebnosť a rôznorodosť pokladáme za jedinečnú a to sa snažíme na elementárnej úrovni vstúpať aj do našich najmenších, za ktorých preberáme zodpovednosť vo formovaní hodnôt a vytváraní si hodnotových orientácií už od útleho veku. Postupne sme implementovali poslanie a ciele tejto organizácie do nášho vzdelávacieho programu, deťom sme vysvetľovali dôležitosť nášho poslania a spoločného úsilia, oboznámili sme ich s právami detí na celom svete, s ich inakosťou v prežívaní detstva tu a v afrických krajinách, celoročne sme pracovali s metodikami na

to určenými, sledovali sme dokumenty, ktoré mapujú život detí v niektorých chudobných častiach Afriky a často sme sa rozprávali o rôznej forme pomoci, hlavne v čase zbierok.

Hneď od začiatku sme sa zapojili do rôznych projektov, čím sme finančne podporili deti v Afrike.

Vianoce s Unicef, kde sme zrealizovali predaj vianočných pohľadníc a podporili tak tento projekt.

Školy pre Afriku, projekt, prostredníctvom ktorého sme finančne podporili rozvoj a výstavbu škôl v niektorých častiach Afriky. Zbierku sme zrealizovali prostredníctvom predaja vlastnoručne vyrobených výrobkov a darčiekov na vianočnom jarmoku.

Týždeň modrého gombíka, ktorý je na celom Slovensku každoročne vyhlásený Unicefom, prevažne v máji každého roka. Výťažok sme venovali na pitnú vodu, ktorej je veľký nedostatok v niektorých subsaharských častiach Afriky. Aj tento projekt sme spoločne finančne podporili, a ako poďakovanie od Unicef sme boli obdarený modrými gombíkmi na pripnutie.

Stretnutie s junior ambasádorkou v našej materskej škole, ktorá interaktívnou zážitkovou formou vniesla deti do problematiky detského afrického života, taktiež priniesla dokument zo zasadnutia OSN s deťmi, kde rozoberali problematiku detských práv.

Unicef sme podporili i nákupom darčiekov pre predškolákov z katalógu Unicef, ako spomienkové predmety, pri rozlúčkovej slávnosti s predškolákmi.

V ďalšom období sme spoluprácu a podporu pre Unicef rozšírili o ďalší z jej projektov, **Škola priateľská k deťom**. Prostredníctvom tohto programu sme deťom mali možnosť priblížiť spôsob života a kultúru v iných krajinách. Spoločne sme sa zamýšľali nad problémami, s akými sa stretávajú obyvatelia mnohých krajín sveta a zapájanie sa do projektov, ktoré sú zamerané na ich lepšiu budúcnosť.

Projekt Škola priateľská k deťom je určený pre deti primárneho vzdelávania, avšak na elementárnej úrovni sme mali možnosť prispieť svojim zadosťučinením, aktivitami a zbierkami aj s deťmi v predprimárnom stupni vzdelávania.

Cieľom projektu Škola priateľská k deťom:

Implementácia Dohovoru o právach dieťaťa,

Výchova k tolerancii,

Doplnenie výučby v oblasti ľudských práv a práv dieťaťa,

Zvýšenie participácie detí a mládeže v občianskych aktivitách, (účasť na kampaniach Unicef),

Uplatňovanie princípov rozvojového vzdelávania.

Farebný svet

Nasledovný projekt vznikol ako potreba zosúladenia učebných osnov a našej profilácie. Je rozpracovaný tak, aby ho mohol ktorýkoľvek pedagóg spätne využiť vo svojej práci v multikultúrnej výchove.

Veková skupina	5-6 ročné deti	
Obsahový celok	Farebný svet	
Prierezová téma	Multikultúrna výchova	
Téma	Biely a čierny	
Podtéma	Školy pre Afriku	
Vzdelávacie štandardy	<i>Obsahový</i>	<i>Výkonový</i>
	anitosť sveta	Overiť si z detských encyklopédií a iných médií, že svet je rozmanitý.
	Stvárnenie dojmov z pozorovania sveta	Vyjadriť rôznymi prostriedkami pocity z pozorovania sveta.
	Knihy	Počúvať s porozumením a citovým zaangažovaním rôzne príbehy.
	Kultúrne dedičstvo	Zapojiť sa aktívne do prípravy osláv a spoločenských udalostí.
	Základy empatie	Zaujať pozitívne a empatické postoje k multikultúrnej rozmanitosti ľudstva.
Operacionalizované ciele	Vedieť v knihách a encyklopédiách nachádzať súvislosti s danou problematikou rozmanitosti sveta- rôzne krajiny, národy, kultúry, etniká, a ich symboly. Spolupracovať s ľuďmi z inej kultúry, tvoriť spoločné	

	<p>hodnoty. Diskutovať o rómskom etniku, poukázať na ich rozdielnosť, zároveň akceptáciu a prijateľnosť rómskych detí v materskej škole, vyzdvihnúť ich temperament a pozitívne stránky.</p> <p>Pri sledovaní príbehov afrických detí v „Čarovnej hračke,, na dvd sa snažiť vytvoriť empatické postoje k ich životu. Spoločne si vytvoriť súbor hodnôt, ktoré by mali platiť pre všetky deti sveta.</p>
Rozvíjané kompetencie	<p>Osobnostné Sociálne Učebné Komunikatívne</p>
Tematické okruhy	<p>Ja som Ľudia Príroda Kultúra</p>
Organizačná forma	<p>Interaktívny projekt</p>
Stratégie	<p>Zážitkové učenie Kooperatívne učenie Spolupráca s ambasádorkou Unicef Tímová práca Projektové učenie Edukačné aktivity Skupinové hry a hry vo dvojiciach</p>
Metódy	<p>Metódy zážitkového a skúsenostného učenia, Rozprávanie a rozhovory Tímová práca Metódy tvorivého riešenia problémov Objavovanie</p>
Učebné zdroje	<p>Encyklopédia Učíme sa ctiť si každého človeka Dvd a kniha: Farebná hračka Unicef : film –Zabudnuté deti Dve tváre jedného sveta, metodická príručka</p>
Organizácia činností	
Ranný kruh	<p>Privítanie ambasádorky v materskej škole, Oboznámenie detí s aktivitami,</p>
Hlavná časť dňa	<p>Farebný svet</p>

Jadro problému	Nachádzať účinnejšie, inovatívne a platné riešenia problémov v medziľudskom a medzikultúrnom správaní.
Edukačné aktivity	<ul style="list-style-type: none"> • Oboznámenie s právami detí podľa medzinárodného dohovoru, • Sledovanie krátkeho filmového dokumentu zo života detí v Ugande, • Skupinová činnosť na koberci – dramatizácia, rozhovor, • Individuálna činnosť za stolmi – Aká je Niginina škola v Ugande - „čítanie,, z pracovných listov hľadanie zhôd a rozdielov v kreslených obrázkoch zobrazujúcich školu v africkej Ugande a našu európsku školu, dofarbovanie podľa vlastnej vôle. (Príloha 2)
Záver	Spoločná pieseň na motív básne Albína Škovieru: Byť malým dievčaťom, Zhodnotenie celej aktivity s ambasádorkou, ako i zhodnotenie ostatných aktivít, ktoré boli v návaznosti počas celého predpoludnia.
Reflexia	Na školskom dvore - „africké loptové hry,, Výtvarné spracovanie detských práv v popoludňajších hrách .

Organizácia projektu

Hry a hrové činnosti:

Vytvárame od rána motivujúce multikultúrne prostredie, pripravíme motivujúce a podnetné prostredie a edukačné pomôcky:

Knihy, literatúra, encyklopédie, Obrovský atlas sveta, glóbus,

Veľký formát baliaceho papiera – metóda brainstormingu (ako si vyrobíme zemeguľu z pripravených pomôcok – nápady zapisujeme na papier, nehodnotíme ich, prijmeme ich všetky) – kooperácia celej skupiny,

Ranný kruh:

Privítame ambasádorku Unicef v našej materskej školy,

Oboznámime deti s obsahom aktivít,

Prvú časť aktivít vedie ambasádorka, neskôr aktivity usmerňujeme spoločne.

Hlavná časť:

1.časť

Práva detí a Dohovor o ľudských právach – aktivita s ambasádorkou.

Porovnanie života detí u nás a v rozvojových krajinách.

Dokument o Dohovore práv dieťaťa, rozprávanie o organizácii Unicef.

Diskusia a otázky na spätnú väzbu

2. časť

Skupinová aktivita na koberci, s využitím metodické príručky Dve tváre jedného sveta, ďalšia skupina sa venuje prezeraniu rôznych obrázkov a inej literatúry.

Čítanie príbehu Niginina škola v Ugande, aktivitu spojíme s čítaním pracovných listov, pričom deti hľadajú rozdiely v tom, ako vyzerá škola a školský dvor v Ugande a u nás. V tejto časti deti voľne rozprávajú a vedieme ich ku bezbariérovej komunikácii. Poznatky nadväzujeme na predošlé skúsenosti, nakoľko je deťom táto problematika už známa a blízka.

Diskusia o prežitých pocitoch a dojmoch zo sledovania tohto dokumentu.

3. časť

Individuálna činnosť za stolmi – deti pracujú s pripravenými pracovnými listami, ktoré sa spájajú do jedného príbehu. Aktivita s ambasádorkou Unicef, reakcia na slovné inštrukcie.

Aktivita vonku

Dramatizácia s bábkou černošky,
Rozprávanie o malom dievčatku - Nigine,
Pieseň – Byť malým dievčaťom, vypočutie z cd,
Spojenie piesne s hrou na telo,
Spojenie hudby s pohybom

Pieseň Byť malým dievčaťom

Text: A. Škoviera

Hudba: M.Podhradská

Byť malým dievčaťom, čo žije niekde v Sudáne,
Je taká ťažká vec, že do plaču nám zostane.
Keď nemôže ísť do školy, to v srdci veľmi zabolí,
A stále robiť na poli, nikomu nie je po vôli.

Byť malým dievčaťom, byť z Afriky, či z Ázie,
A snívať pod stromom, že zázračný deň zažijem.
Však dennodenne zas a zas, je hladná, musí ovce pást',
A na učenie nemá čas, a to by malo trápiť nás.

Refrén

Je taká, ako my, je taká ako vy.
Ako deti z našej zeme, sme všetci rovnakí.

Záver

Rozprávanie bez predsudkov o komunite, v ktorej žijeme,
Zhodnotenie jednotlivých aktivít,
Zhodnotenie dňa

Deň pre Ugandu

Ciele

Spoločne sa podieľať na príprave akcie v škole, ktorá je zameraná na zbierku pre Ugandu.

Spolupracovať pri rôznych charitatívnych zbierkach.
Vyrobiť rôzne darčeky a prezenty na predajný jarmok

Priebeh

V spolupráci s organizáciou Unicef sa sa v materskej škole zorganizuje predajný jarmok, pričom produkty vhodné ako predajné predmety deti vlastnoručne vyrobia, v spolupráci s učiteľkou upečú medovníky, či vyrobia iné cukrovinky. Predmety následne predávajú rodičom, či priateľom školy a to na podujatí, ktoré je venované napríklad športovému dňu, či spoločne zorganizovanej odpoľudňajúcej činnosti v škole. Na toto podujatie sú pozvaní hostia – zástupcovia Unicef, ktorým je vyzbieraná čiastka odovzdaná.

Tento projekt má veľmi silný náboj, pozitívnu odozvu a veľmi často sa z takejto aktivity stáva rituál školy, ktorý sa vždy po určitom čase, najčastejšie raz v roku opakuje. Deti s nadšením spolupracujú a podieľajú sa, či už svojimi výrobkami, či priamo v predajnom stánku.

Záver

Aktivitu zhodnotíme spolu s deťmi a rodičmi, vyrobíme si z nej fotodokumentáciu, z ktorej si spolu s ukážkami produktov vyrobíme výstavku.

Maľovaný akronym Detské práva - plagát

Ciele

Vysvetliť deťom, čo je akronym,
Kooperovať v skupine

Priebeh

Vysvetlíme deťom, čo je akronym. Najprv ich však vyzveme, nech povedia prvé, čo ich pri vyslovení tohto slova napadne. Robíme si zápisky z výpovede detí na veľký formát papiera – metóda brainstormingu.

Akronym – je slovo, ktorého každé písmeno tvorí začiatok nejakého iného slova. Na veľký formát papiera napíšeme slovné spojenie Detské práva, potom vyzvem deti ktoré budú kresliť rôzne obrázky súvisiace s detskými právami na vopred určený formát obrazu a to vždy na dohodnutú hlásku. Aktivitu je vhodné zaradiť vtedy, ak už deti majú nejakú skúsenosť s danou problematikou detských práv.

Plagát by mal byť zložený z viacerých obrazov, ktoré tvoria príbeh, v tomto prípade viažúci sa k právam dieťaťa, alebo tvoria jeden obraz ktorý vyjadruje to, čo je názvom plagátu.

Afganistan

Ciele

Oboznámiť deti so životom v tejto krajine
Pokúsiť sa identifikovať rozdielnosť v živote v tejto krajine a u nás

Pomôcky

Mapa,
Prezentácia o krajine v power pointe

Motivácia

Rozprávanie o Afganistane,
Prezentácia o krajine, o živote v nej, deťoch a hrách, o jedle a kultúre tejto krajiny.

Aktivita v skupine

Čo k čomu patrí – deti za stolmi spájajú predmety a činnosti, ktoré sa viažu k tejto krajine. Rozprávajú o nich. Pri tejto aktivite využívame obrázkový materiál a rôzne predmety.

Plagát Afganistan

Deti v skupine vyrábajú koláž, pričom kreslia, dolepujú a prípadne vpisujú slová, ktoré súvisia s touto krajinou-

Záverečná reflexia

Deti vyjadrujú verbálne svoje pocity z rozprávania o tejto krajine

Spoznaj, čo je kultúra a multikultúra

Ciele:

Pochopiť, čo je kultúra a multikultúra, snažiť sa precítiť pocity minority proti majorite.

Edukačné aktivity:

- zoznamovacia aktivita: Môj erb,
- aktivita Tá istá strana cesty,
- aktivita V kolektíve je sila,
- aktivita Ako sa cítiš?

Cieľ

Uvoľniť atmosféru v spoločnosti detí, viesť deti ku komunikácii bez predsudkov a bariér,

V tvorivej a radostnej atmosfére, plnej dôvery, porozumenia a vzájomného poznania, viesť deti k utváraniu vzťahov, postojov a kultúrneho správania pre obe komunity.

Aktivity

Nakresli svoj erb

Podstata tejto aktivity spočíva v tom, že každé dieťa nakreslí na hárok papiera A4 svoj erb rozčlenený na štyri časti. Do každej z nich nakreslí jednu z oblastí svojich záujmov, čo rád robí, čo sa mu páči. Na priblíženie, ako erb vyzerá, vyrobíme na ukážku niekoľko erbov, aby mali deti predstavu, čo je erb. Vysvetlím deťom čo je erb a podstatu jeho využitia. Snažím sa o využitie farebnosti a zachytenie záujmov niekoľkými znakmi.

Aktivitu realizujem v sprievode príjemnej hudby, ktorá vytvára tvorivú atmosféru. Po ukončení aktivity sa usadíme do kruhu, pričom vyzvem deti aby sa nám na základe svojho erbu predstavili a porozprávali nám, prečo vytvorili práve takýto erb.

Na flipčard zapisujem výpovede detí heslovite, kto má čo rád, čo rád robí.

V kolektíve je sila

Vybraná skupinka detí z triedy vytvorí kruhu, pričom sa všetci držia sa za ruky. Ich úlohou je nevpustiť medzi seba ďalšie deti, stojace mimo kruhu do vnútra. Niektoré deti sa pokúšajú dostať dnu silou, no snažíme sa deti nabádať k tomu, aby sa pokúsili použiť

silu slova, pekne poprosiť, či niečo sľúbiť. Po skončení aktivity sa opýtame tých, ktorí stáli mimo kruhu, aké boli ich pocity. Rozprávame sa s deťmi o tom, ako sa cítia, keď sú vylúčené kolektívom, keď sa nechcú deti s nimi hrať. Aj na základe tejto aktivity môžeme poukázať na to, aké sú zvyčajne pocity minority k majorite, ak sa k nej pristupuje autoritatívne, striktné, ak sa presadzuje asimilácia alebo segregácia.

Ako sa cítiš?

Ciele

Oboznámiť sa s pojmami tolerancia, empatia.

Vedieť spolupracovať a vedieť riešiť konfliktné situácie.

Aktivity

Zrkadlo,

Ja som,

Zrkadlo

Všetky deti sedia v kruhu a postupne si podávajú zrkadlo. Komu sa dostane zrkadlo do ruky, povie jednu svoju kladnú vlastnosť, či už vonkajšiu alebo vnútornú, napr. mám pekné modré oči, mám krásne blond'avé vlasy, mám krásne biele zuby, som priateľský, poriadkumilovný, som čestný, som pravdovravný.

Táto aktivita je pre predškolské deti náročnejšia, ale postupne sa snažíme viesť deti k pochopeniu vlastností a svojich jedinečností.

Ja som

Deti dostanú hárok papiera, na ktorý, dieťa individuálne dolepuje, či dokresľuje odpovede na otázky, podľa svojej voľby a uváženia.

Som silný ako.....(použijeme prirovnanie s nejakým zvieraťom alebo vecou),

Som nežný ako.....(prirovnanie s kvetom, rozprávkovou postavičkou, či vílou),

Som rýchly, ako.....(prirovnanie so zvieraťom, či vecou),

Najlepší som v.....(znázornenie rôznych činností a aktivít)

Chcela by som byť ako.....(obrázky z časopisov)

Po vyplnení dokončení aktivity požiadame deti, aby si vybrali jednu ľudskú vlastnosť ktorú obdivujú. Zapisujeme ich na tabuľu a každú, ktorá sa opakuje, podčiarkneme.

Potom nasleduje diskusia, v ktorej budeme klásť rôzne otvorené otázky:

Ako sa cítite, pri zamyslení sa nad svojimi kladnými vlastnosťami?

A čo prežívate, keď sa budeme rozprávať o vlastnostiach, ako sú pýcha, zákernosť, škodoradosť, žalovanie, posmievanie sa druhým a i.

Páčia sa vám na iných ľuďoch, či deťoch negatívne vlastnosti? Pokúste sa to vysvetliť.

Zo sveta do sveta

Kniha multikultúrnych rozprávok

Čítanie rozprávok z Knihy multikultúrnych rozprávok, ktoré zozbierala Silvia Mabena. Kniha poukazuje na to, že rozprávky neslúžia iba na to, aby deti pobavili, čím plnia rekreačnú funkciu, ale sú tu pre nás i pre poučenie, čím plnia i výchovnú funkciu. Kniha multikultúrnych rozprávok má významný vplyv na formovanie názorov a postojov detí vo vzťahu k tolerancii voči iným kultúram, etnikám, rasám a náboženstvám.

Zároveň vďaka tomuto projektu dostali migranti žijúci na Slovensku zaujímavú a jedinečnú príležitosť predstaviť svoje tradičné kultúrne hodnoty, keďže rozprávky nielen väčšinou obsahujú morálne posolstvá, ale sú aj najrozšírenejším prejavom ľudovej slovesnosti, a to v každej jednej krajine. Preto sa projekt dá považovať za jedinečný a priekopnícky.

Je zaujímavé, že v rozprávkach a legendách, ktoré sú zozbierané v tejto knihe z celého sveta, nachádzame tie isté morálne hodnoty a čnosti, ako spravodlivosť, čestnosť, dobro, veľkodušnosť, pracovitosť a iné. Rozprávky prispeli do tejto knihy ľudia žijúci na Slovensku, no narodili sa a vyrastali v rôznych krajinách sveta. Z tejto knihy pravidelne predčítavame deťom príbehy, neskôr sa o nich rozprávame a často dej stvárnujeme kresbou, maľbou, či inými umeleckými a výrazovými prostriedkami.

<http://www.intenda.sk/projekty/multikulturne-rozpravky>
http://www.intenda.sk/sites/default/files/UPLOAD/pracovny_zosil_zo_sveta_do_sveta_0.pdf

Projekt multikultúrnych rozprávok bol odprezentovaný na stránkach [Európskej komisie](#).

Ja som

Ciele

Podporovať u detí vytváranie pozitívneho sebapoňatia, sebavedomia a skupinovej identity.

Snažiť sa s empatiou a bezproblémovo komunikovať s ľuďmi odlišného pôvodu, inej rasy, či etnika,

Poznať seba samého, snažiť sa pochopiť odlišnosti a ich pôvod a pochopiť, čím je rozdielnosť jedinečná,

Na úvod aktivity sa spoločne s deťmi pohodlne usadíme na podložky a vypočujeme si dve básne

Ja som ...

Som z akvária plného farebných rýb a zelených rastlín,
Som z televíznych novín a ich každodenných správ,
Som z piesní, ktoré s deťmi počúvam aj spievam,
Som z prírodovedných filmov, komédií a karate,
Som z krížoviek, ktorými sa bavím, keď mám čas a pokoj.

Som zo zelenej trávy a kvitnúcich stromov,
Som z rýchlych áut a zvuku motora,
Som z hrajúcich sa detí, jazdy na bicykli a na kolieskových korčuliach,
Som z prechádzok a krásnych vecí okolo nášho domu,
Som zo záhrady plnej zeleniny.

Som zo zelenej trávy a žltých púpav.
Som z ovocných kríkov ríbezlí a egrešov.
Som z fialového orgovánu rozvoniavajúceho vo vysokej bielej váze,
som ružovou kvetinou.

Som zo starej hrušky a bzukotu včiel.

Ked' som sama

Ked' som sama

a ked' zavriem oči, mám krátke vlasy,

som vtákom, ktorý sedí na elektrických drôtoch, som tou, ktorá sa smeje na poludnie.

Som dlhým, dlhým vlakom:

V pondelok som motorom,

v piatok služobným vozidlom.

Som vlak, vlak.

Som vôňou čerstvo pokosenej trávy

Som mesiacom, zamilovaným do Zeme.

Som dva, som jedna.

Som Mexičanka, Španielka a Američanka.

V mojom vnútri znejú tóny, sny gitár.

So mnou sú všetky tance sveta.

Vypočujeme si pozorne text oboch básní, o ktorých sa budeme neskôr rozprávať.

Neskôr vyzveme deti, aby si zavreli oči a premýšľali o sebe.

Položím im otázku : Kto si?

Celý príbeh aktivity si nahrávam ako zvukovú nahrávku. Neskôr ju použijem k analýze detských dielní.

Ďalšie otázky, ktoré položím deťom:

Aká si?

Kým by si rád bol, v dospelosti?

Keby si bola farbou, ktorá farba by to bola?

Ak by si bol kvetom, ktorý kvet by to bol?

Ak by si mal byť zviera, aké by to bolo?

Ak by si mal byť rozprávková bytosť, ktorá by to bola?

V ďalšej časti aktivity deti usadím e pred zrkadlo a po neustálom sledovaní sa v ňom sa snažia vytvoriť na výkres svoj autoportrét.

Pozvite deti, aby si sadli späť do kruhu, a vyberte vhodnú formu prezentácie hotovej práce. Deťom dáme priestor, aby sa pokúsili svoj autoportrét spojiť s tým, kto sú.

Úlohou je, nech sa neboja pred skupinou prezentovať niečo o sebe, čo práve vymysleli.

Výpovede detí zapisujeme na papier a potom zápisky pripojíme k hotovým autoportrétom, pričom si spravíme výstavku s detskými prácami.

Ja som...

Učíme sa spolu vychádzať

Tento projekt je ukážkou dlhodobiejšieho projektu v trvaní 2-3 mesiacov. Vedie deti k rozvoju základných sociálnych zručností, k rozvoju empatie, spolupráce a úcty.

Prostredníctvom projektu sa učia deti formovať vzťahy k vrstovníkom. Skúmať postoje ku vzniknutým situáciám. Učiť sa vzory správania sa a sebakontroly pri hre, formovať u detí emočné zručnosti. Vedie deti k pochopeniu a rešpektovaniu potrieb, názorov, kultúry a viery ostatných ľudí, taktiež k schopnosti rešpektovať cudzie etniká, a oboznamuje deti s faktom, že svet je multikultúrny.

Príbeh, ktorý sa prelína celým obdobím trvania projektu, pomáha deťom predstaviť si, ako vhodné správanie a pozitívne vzory správania vplývajú na ne i na celú skupinu, ktorú tvoríme všetci dovedna. Pekne ilustrovaná publikácia je ďalším vhodným prostriedkom pre lepšie vizuálne predstavy a pochopenie témy. Každý človek na svete sa líši od ostatných, každý je jedinečný a originálny. Všetci sme iní. Každý má inú veľkosť, farbu pleti, ktorá je pre neho typická, odlišnú farbu vlasov a očí, iný účes. Tak je to správne. Taktiež sa líšime i svojim vnútrom, každý máme iné zvyky, aj keď sa snažíme všetci o dodržiavanie dohodnutých pravidiel v skupine, v ktorej žijeme a do ktorej patríme. Snažme sa o to, aby sme boli čo najlepšiami.

Je dôležité, aby sme sa snažili o to, mať sa radi, aby sme každého prijali medzi seba, aby sme sa rešpektovali takí, akí sme, boli k sebe priateľskí a láskaví. Je dôležité, aby sme si vzájomne pomáhali a tvorili spoločný tím. Je dôležité a správne, prijať medzi seba i takých ľudí, ktorí sa nám v ničom nepodobajú, inak vyzerajú, rozprávajú úplne odlišne ako my. Je to totiž ľudské a tak sa všetci snažme byť čo najviac ľudskými ľuďmi a naučme to aj dospelých, ktorí to ešte nevedia všetci. Utvorme si v našich srdiečkach miesto pre nových kamarátov.

Ak sa budeme spolu rozprávať a vzájomne sa počúvať, spolu sa hrať, zistíme, čo máme spoločné a v čom sa líšime. Teraz máme správny čas na nových kamarátov, pretože každý z nich je v niečom iný a zaujímavý, každý z nás v niečom inom vyniká. Skúsme si na kamarátoch ceniť to, ako rozmýšľajú, aké majú pocity a čo prežívajú, aj keď to nie je rovnaké s našimi pocitmi a s tým, čo radi robíme my a čo sa nám páči. Skúsme si to vážiť na všetkých ľuďoch. Veď i v našich rodinách sme odlišní, chutia nám iné jedlá, inak sa doma obliekame a radi robíme odlišné veci.

Vážme si ľudí takých, akí sú, snažme sa byť trpezliví, ak nám niečo prekáža i keď nastane problém. Snažme sa počúvať, i keď nemáme rovnaký názor, snažme sa pochopiť, ako sa druhý cíti. Ak si vzájomne ublížime, snažme sa problém vyriešiť, povedať si prepáč a odpustiť si. Naučme sa na každom človeku nájsť niečo pekné, naučme sa niečo od každého z nás, pretože každý z nás je dôležitou súčasťou tímu a spolu dokážeme zázračné veci.

Ak si budeme vážiť každého v našom tíme, naučíme sa vážiť si jeden druhého a budeme spolu vychádzať, budeme šťastní a tvoriví. Budeme schopní zvládnuť i ťažké úlohy a spoločne tak budeme prekonávať ľahšie všetky prekážky.

Detské práva s medvedíkom Pu

Edukačný projekt vychádza z predpokladu, že deti sú oboznámené s detskými právami a povinnosťami, majú povedomie o existencii Dohovoru o právach dieťaťa

a jednotlivých príkladoch dodržiavania či naopak nedodržiavania základných ľudských práv.

Každá aktivita projektu je rozdelená do niekoľkých bodov, ktorými je výstižne opísaná tak, aby mohla byť čo najpresnejšie realizovateľná.

Motivácia

V úvode aktivity dostanú deti pozvánku na návštevu do Stoakrového lesa, bydlisko Medvedíka Pú a jeho priateľov. Stoakrový les je známy absolútnym dodržiavaním Dohovoru o právach dieťaťa, a preto sa deti musia na takúto cestu pripraviť.

Priebeh aktivity

Prvá aktivita je zameraná na spätnú väzbu medzi učiteľom a dieťaťom. Je zameraná na overenie si informácii a poznatkov o tom, čo deti už vedia o právach detí.

Jednotlivé otázky spolu s možnosťami odpovedí máme pripravené ako prezentáciu v programe PowerPoint.

Prvou aktivitou sa teda stáva vedomostný kvíz, bez ktorého splnenia nie je možné do Stoakrového lesa odcestovať.

Po motivačnej časti rozdelíme skupinu detí do dvoch, či troch skupín podľa celkového počtu detí. Cieľom každej skupinky je získať čo najvyšší počet bodov za správne odpovede na otázky týkajúce sa detských práv. Na záver spoločne spočítame dosiahnuté body a vyberieme sa do Stoakrového lesa.

Cestovať budeme spoločne vlakom, ktorý pre nich zariadilo Prasiatko. Na nástupišti ale čakajú aj ďalší cestujúci, ktorí budú hrať rolu v ďalšej aktivite.

Vlakom do Stoakrového lesa

Charakteristika hry

Hra slúži ako aktivita, ktorá upozorňuje na nevyhnutnosť dodržiavania nielen detských práv, ale ľudských práv všeobecne. Cieľom tejto činnosti je upozorniť deti na problematiku predsudkov, stereotypov a miery tolerancie. Je detskou variantou hry Vlakom po Európe, ktorá je vhodná pre starších žiakov multikultúrnej výchovy.

Priebeh hry

Na začiatku aktivity deti motivujeme príbehom. Vydávate sa na cestu vlakom do Stoakrového lesa, kam nás pozval Macko Pu a jeho priatelia. V kupé vlaku ale necestujeme sami. Môžete si vybrať podľa nasledujúceho zoznamu, s ktorými troma spolucestujúcimi, ktorí do Stoakrového lesa tiež miera, by ste dlhú jazdu absolvovali radi a s ktorými troma v žiadnom prípade nie.

Najprv si spolucestujúci vyberie každý hráč sám, potom sa budú deti dohovárať na jednotnom zozname vo dvojiciach, menších skupinkách, ktoré určíme podľa celkového počtu hráčov. Na záver teda vznikne konečný súpis želaných a nechcených cestujúcich. Potom nasleduje diskusia a je vhodné tiež upozorniť na problematiku prvého dojmu a ďalších chýb vo vnímaní ostatných.

U žiadneho cestujúceho totiž nie sú uvedené podrobné alebo rozširujúce informácie. Tučný medveď, teda nemusí byť zlý kamarát, môže mať veľa dobrých povahových vlastností a pod.

Tigríkov Dohovor o právach dieťaťa

Charakteristika hry

V Stoakrovom lese sa deti zoznámia s jeho obyvateľmi Mackom Pu, Ijáčkom, Prasiatkom, Tigríkom, s klokanicou Kango, s klokanou RU, s králikom a múdrou sovou. Tí im ukážu, akým spôsobom sa v ich krajine detská práva dodržiavajú. Zábavnou formou sa deti

opäť poučia o tom, aké práva majú, a to prostredníctvom obľúbenej rozprávkovej postavičky.

Príprava hry

Učiteľka využije pripravené prezentácie, ktoré názorne ukazujú plnenie jednotlivých práv v Stoakrovom lese, na ktorú bude nadväzovať ďalšie aktivity.

Tvorba plagátu na propagáciu detských práv

Charakteristika hry:

Po zhladnutí krátkeho spotu, ktorý spoločne vytvorili obyvatelia Stoakrového lesa, bude poslednou úlohou detí nakresliť veľký plagát na tému práva detí, ktorý privedú späť do svojej krajiny, ku svojim kamarátom.

Cieľom teda je upozorniť ostatné deti na to, akým spôsobom funguje dodržiavanie práv v Stoakrovom lese, a zabrániť tak porušovaniu práv u nás i vo svete. Zároveň sa deti učia k vzájomnej spolupráci a kooperácii, spoločne komunikujú, vytvárajú si zdravú argumentáciu a učia sa rešpektovať názory druhých.

Priebeh hry

Po dohotevení plagátov jednotlivých tímov môže nasledovať prezentácia diela každej zo skupín, diskusie, taktiež vyvesenie plagátov v priestoroch triedy či školy.

Záver

V závere aktivít dostane každé dieťa vyplnený diplom ako odmenu za absolvovanie tejto tematicky zameranej edukačnej aktivity, a tým ju symbolicky zakončí.

Farebný život v multikultúrnom svete

Jedná sa o hry a aktivity nielen za účelom poznávania sa, ale predovšetkým za účelom odstránenia negatívnych postojov k deťom iného etnického pôvodu.

Ciele

Podieľať sa na utváraní príjemnej atmosféry v tíme,
Na základe ohľaduplnosti a úcty pri komunikácii s druhými ľuďmi prispievať k upevňovaniu dobrých medziľudských vzťahov,
Pokúsiť sa v prípade potreby poskytnúť pomoc, ak o ňu človek požiada,
Učiť sa rešpektovať presvedčenie druhých ľudí,
Vážiť si vnútorné hodnoty druhých ľudí,
Naučiť sa byť schopným vcítiť sa do situácie ostatných ľudí,

Priebeh aktivít:

Myslíte si, že sme každý rovnaký, alebo sa niečím odlišujeme?
Kamarátíme sa s niekým, kto je iného etnického pôvodu? Ak áno, čo sa vám na ňom páči?
Chceli by ste navštíviť krajinu, odkiaľ váš kamarát / kamarátka pochádza?

Ako vyzerá rómske dieťa?

Ako vyzerá černošské dieťa?

Ako vyzerá vietnamské dieťa?

Ako vyzerá belošké dieťa?

Pozri sa na tieto obrázky a popíš slovne, ako sa podľa teba cíti to, ktoré dieťa na obrázku. Obrázky, ktoré máme k tejto aktivite pripravené vyjadrujú vždy inú pózu, dieťa je veselé, šťastné, smutné, plačúce, ustráchané.

Aktivita:

Deti vymýšľajú príbehy, prečo je dieťa na fotografii práve také.

Aktivita

Čím sa od nás odlišujú ľudia z inej kultúry a čo je pre nich typické, čo máme spoločné?

Rozhovor k danej problematike, čerpáme z pripravených obrázkov, využívame pri tom rôzne iné zdroje, časopisy, internet.

O dvoch mačičkách

Ciele

Vedieť prijať inakosť, rešpektovať ju,

Vytvoriť si systém hodnôt a postojov na elementárnej úrovni.

Rozprávka

V ďalekej krajine na kraji mora stála opustená chalúpka, v ktorej spolu žili dve mačičky. Boli biele s ružovými nosíkmi a rady sa vyhrievali na slniečku. Všetky zákutia okolo chalúčky už dávno preskúmali, a tak sa rozhodli ísť do sveta.

Spočiatku cesta ubiehala príjemne, ale neskôr už boli mačičky unavené a nevedeli skadiaľ kam. Ich domček bol ďaleko, boli hladné a rady by sa tiež napili. Vodu ale nikde nevideli, a tak im nezostávalo než putovať ďalej. Blúdila dlho krajom, než prišli k veľkému domu. Začali liezť na jeho strechu, aby videli, kam sa to dostali. Jedna z nich už bola skoro hore, keď sa jej šmykla noha a ona chudinka spadla do komína. Jej svetlý kožušok bol razom celý čierny ako uhoľ. Noštek mala tiež celý od komína. Gazdiná, ktorej dom patril, uvidela na dvore len tú čistú mačičku. Vzala ju dovnútra, naliala jej mliečko a priniesla vankúšik.

Druhá mačička, ktorá teraz bola čierna, sa nejako vyškriabal z komína. Vrátka ale boli zatvorená, a tak tam len smutne mňaukala. Chcela by tiež trochu mliečka, zlá gazdiná ju ale vyhnala metlou, a tak bola nešťastná a od domčeku odchádzala sama a hladná.

Šla, šla, až prišla k inému domčeku. Bývala v ňom jedna veľmi dobrá starenka. Keď mačičku uvidela, vzala ju k sebe. Dala jej mliečko, pekne sa s ňou porozprávala a bolo im spolu dobre.

Jedného dňa začalo pršať a dážď z kožuška špinavej mačičky, čierne sadze zmyl. Bola zase krásne biela ako kedysi. Starenka sa divila, že nie je čierna, ale vôbec jej to nevadilo. Svoju mačičku mala rada, nech bola čierna, alebo biela. Mačička mala starenku tiež rada, a tak sa im spoločne krásne žilo.

Otázky po prečítaní textu:

Kde žili mačičky?

Prečo sa rozhodli ísť do sveta?

Kde sa ich cesty rozdelili a prečo?

Ako sa gazdiná postarala o bielu mačičku?

Ako sa postarala starenka o čiernu mačičku?

Ako sa z čiernej mačičky stala biela?

Aktivita

Nakreslite cestu mačičiek, vytvorte tak obrázok, na ktorom bude more, krajina a dom s komínom. Následne do obrázku vyznačte čiarou putovanie mačičiek.

Aktivita

Zahrajme si jednotlivé situácie mačiek s bábkami mačičiek.

Aktivita

Pokúsme sa teraz si predstaviť, namiesto mačičiek dve deti.(vyberieme dve bábky - černošské dievčatko a chlapček beloch). Skúsme si teraz príbeh zahrať s týmito dvoma deťmi.(dramatizáciou stvárnime dej príbehu, pričom dávame priestor aj deťom).

Otázky, smerované k rozhovoru s deťmi:

Akú farbu pleti majú ľudia?

Líšia sa okrem farby niečím ďalším?

Poznáte človeka s inou farbou pleti? Povedzte, kto to je a aký k nemu máte vzťah.

Akú farbu máte radi a prečo?

Pohybová chvíľka

Deti sa v roliach mačičiek a kocúrka pretiahnu a zacvičia si.

Aktivita s bábkou

Deti si vyrobia dve plošné bábky bielych mačičiek, jednu bábku čiernej mačičky, bábku more, dom s komínom, dobrú starenku, zlú starenku. Podľa fantázie tiež môžu vytvoriť ďalšie bábky osôb a vecí, ktoré mohli mačičky po ceste stretnúť (nakreslia obrázky, vystrihnú ich a nalepia na kartón). Potom budú rozprávať celú rozprávku a dotvárať pohybom bábok. Nakoniec celú rozprávku zahrajú ako bábkové divadlo.

Poletíme do Afriky

Pomôcky

Mapa Slovenska a Afriky,

etno hudobné nástroje, maska pre šamana, časopisy o Afrike, CD so zvukmi dopravných prostriedkov, CD so skladbou Vltava, nahrávky africkej hudby, letenky s menami cestujúcich, farby na telo, štetce, korále

Ciele

Prepojiť a prehľbiť poznatky z rôznych predmetov a súčasne umožniť deťom prežiť situácie, ktoré vychádzajú zo životnej reality,

Spoznať spoločnosť, kultúru a prírodu africkej krajiny.

Uvedomiť si rozdiely medzi životom v Afrike a životom v našej krajine,

Hovoriť o svojich zážitkoch z hry

Úvod

V projekte Letíme do Afriky sa žiaci vžívajú do úlohy cestujúcich lietadla a vyrážajú smer Afrika.

Priebeh

Prezentácia o Afrike v pover pointe,
Rozprávanie a rozhovor,
Africký tanec,
Kreslíme Afriku – skupinová práca, výroba plagátu

Ľudia sveta

Prezentácia odhaľuje rozličnosť, ale aj vzájomnú rovnosť ľudí s odlišnou farbou kože. Obsahuje aktivity, ktoré pomáhajú otvoriť tak citlivú tému, ako je rasová neznášanlivosť.

Ciele

Rozlišovať základné rozdiely medzi ľuďmi,
Pokúsiť sa obhájiť a odôvodniť svoje názory,
Dohodnúť sa na spoločnom postupe riešenia.

Aktivity

Prezentácia v power pointe

Europoidná rasa

Koža: vyznačuje sa svetlým sfarbením
Vlasy a fúzy: mierne vlnité vlasy rôznych farieb, ktoré rýchlo rastú a sú najdlhšie; fúzy tiež rastú najrýchlejšie
Vlasový prierez: oválny
Ochlpenie: najviac zastúpené
Nos: rovný, úzky, dosť veľký
Oči: sú rovné; zo všetkých rás majú najväčší rôznorodosť v farbe
Výskyt: často sa tak označujú ľudia európskeho pôvodu, tiež ľudia z blízkeho východu, severnej Afriky, strednej Ázie a severozápadnej časti indického subkontinentu.

Mongoloidná rasa

Koža: hnedá (žltá) plet'
Vlasy: rovné, vždy čierne
Vlasový prierez: okrúhly
Nos: rovný, úzky, malý, nenápadný
Oči: sú zošikmené, vždy rovnako hnedé
Výskyt: patrí sem Číňania, Japonci, Kórejci, Vietnamci, Mongoli, Kazachovia ... a tiež americkí indiáni a Eskimáci
Názov pochádza od Mongolov, ktorí mali v Európe povest' krutých bojovníkov
Dnes ide o najpočetnejšiu ľudskú rasu.

Negroidná rasa

Koža: tmavá
Vlasy a fúzy: najkratšie a prirodzene kučeravé vlasy, ktoré rastú najpomalšie; pomaly rastú aj fúzy
Vlasový prierez: okrúhly
Nos: sploštený, široký a má veľké nosné dierky

Oči: sú zo všetkých rás najnápadnejšie; sú široko roztvorené, vypúlené a kontrastujú s tvárou

Výskyt: žijú predovšetkým v subsaharskej Afrike; vzhľadom k tomu, že boli černosí v minulosti často zneužívaní ako otroci, tvoria dnes významnú menšinu aj v iných štátoch, napr. v USA, kde sú oficiálne nazývaní Afroameričania.

Aktivita:

Deti rozdelíme do niekoľkých skupín s rovnakou farbou tváre. Deti v rozhovore vedieme k zamysleniu, čo nás od iných skupín odlišuje. Farbou na tvár si pomalujeme tváre. (hnedou, žltou, či čiernou farbou). Rozprávame sa o tom, ako vplyva podnebie a vplyv prostredia na náš zovňajšok.

Otázky:

Cítiš sa s odlišnou farbou kože prirodzene?

Myslíš, že ľudom s inou farbou pleti pripadá tvoja farba kože prirodzene?

Stretol si sa s niekým, kto mal inú farbu pleti?

Myslíš, že ťa teraz tvoje okolie vníma odlišne?

Aké to je "byť iný"?

Stretol si niekoho, kto je odlišný?

Porozmýšľaj, kto v tvojom okolí má inú farbu kože.

Správaš sa k týmto ľuďom rovnako ako k osobám s rovnakou pleťou, akú máš ty?

V čom všetkom sme my ľudia odlišní?

Kresba ľudskej postavy na predelený formát papiera na dve časti, pričom úlohou detí je naznačiť v kresbe odlišnosť postáv.

Zvyky našej rodiny (zvyky o Vianociach, Veľkej noci, oslava narodenín, menín)

Cieľ:

Naznačiť a slovne či umelecky načrtnúť deťom z triedy priebeh našich osláv a obohatiť sa vzájomne

Pomôcky

Fotografie, zaujímavé predmety, obrázky

Priebeh

Každé dieťa si prinesie predmet, ktorý sa viaže k jeho rodine, alebo ju s ňou nejako spája. Môže to byť maličkosť, ktorú dostal k narodeninám, k sviatku, musí to však byť vec, ktorá pre neho veľa znamená. Vyberie si z kolektívu spolužiaka, tomu zakryje oči a dá mu predmet do rúk. Ten má za úlohu spoznať danú vec. Takto sa opäť vystriedajú všetky deti.

Ďalej si deti v dohovorený deň prinesú fotografie, na ktorých však oni sami nebudú vyfotené. Utvoria malá skupinky, troch až štyroch detí, a takto každý prinesie učiteľke obálku s fotografiou. To znamená, že učiteľka rozprestrie na každom stole len štyri obálky štvorčlennej skupiny detí. Vyberie zo skupiny jedno dieťa, ktoré sa bude podľa fotiek pýtať ostatných členov tak, aby nakoniec odhalil, komu ktorá fotka patrí. Na záver každý z detí svoju fotografiu popíše a oznámi ostatným, prečo si priniesol do školy práve túto fotografiu.

ZÁVER

Multikultúrna výchova, ako komplexný a dlhodobý proces, ktorý prebieha v období celej školskej dochádzky by mala byť práve tým atribútom, ktorá pomôže ďalším generáciám čeliť týmto predsudkom a nekultúrnemu správaniu. Výchova k otvorenej a multikultúrnej spoločnosti, v ktorej za vzájomného rešpektu spoločne žijú a komunikujú ľudia rôzneho etnického pôvodu, veku či náboženského presvedčenia, v rýchlo rozvíjajúcej sa globalizovanej spoločnosti je čoraz potrebnšia.

Škola, ktorá je tu pre všetkých, mala by byť obohacujúca a nápomocná k vytváraniu hodnotových orientácii žiakov, ich postojov a noriem. Škola, so zdravou klímou a atmosférou, miesto, kde všetci, ktorí chcú byť obohatení novými poznatkami, postojmi a kľúčovými kompetenciami pre život, aj obohatenie pocitujú.

Slovenská republika, rovnako ako ďalšie štáty tvoriace európsku úniu, ale i mimočlenské krajiny sa aktívne zapájajú do európskych, regionálnych, medzinárodných ekonomických integračných štruktúr, taktiež aj do celosvetového ekonomického diania. Preto je v našich školách venovaná čoraz väčšia pozornosť globalizácii a regionalizácii svetového hospodárstva a je kladený čoraz väčší dôraz na výchovu k európanstvu, výchovu k európskemu občianstvu a na rozvoj multikultúrnej výchovy. Uvedená problematika je zaradovaná do základných pedagogických dokumentov, stáva sa súčasťou školských vzdelávacích programov a premieta sa do edukačného procesu na všetkých stupňoch a druhoch škôl. Multikultúrna výchova, ako i výchova k európanstvu tak tvorí neoddeliteľnú súčasť edukačnej reality súčasnosti.

ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ZDROJOV

BAĎURÍKOVÁ, Z. A KOL. 2006. Metodické námety pre učiteľov a asistentov učiteľov v materských školách. 1. časť. Prešov: Rokus, 2006. ISBN 80-89055-57-5

BALVÍN, J. 2007. Metody výuky romských žiakov. 1. vydanie. Praha : Portál, 2007. 200 s. ISBN 978-80- 86031-73-6

CINOVÁ, E. 2008. Rozvíjame vnímanie a motoriku u žiakov zo sociálne znevýhodňujúceho prostredia. Prešov: Metodicko – pedagogické centrum Bratislava, alokované pracovisko Prešov, ISBN 978-80- 8045-536-1

ĎURIČEKOVÁ, M. 2000. Edukácia rómskych žiakov. 1. vyd. Prešov : Metodické centrum, s. 45. ISBN 80-8045-211-3

ĎURKOVIČ, L., MILO, D., PILOUŠKOVÁ, M. 2004. Mýty a predsudky. 1. vydanie. Bratislava: Komprint, 2004. 161 s. ISBN 80-969250-0-8

FABIANOVÁ, V. 2005. Etnografický obraz rómskeho etnika a rómskej ženy. In Postavenie a rola rómskej ženy v spoločnosti. UMC Trnava. ISBN 80-89220-06-1

JAKUBOVSKÁ, J. 2011. Multikultúrna výchova. Univerzita Konštantína Filozofa. Nitra. 2011. ISBN- 978-80-8094-983-9

KOMINAREC, I., KOMINARECOVÁ, E. 2005. Multikulturalita a edukácia. Prešov. FMaPV Prešovská univerzita, 2005. ISBN 80-8068-380-8

MEINERS, CHM. 2010 Naučme sa akceptovať a ctíť si každého človeka. Bratislava. Perfekt, 2010. ISBN 978-80-8046-487-5

PRŮCHA, Jan Multikultúrna výchova. Teória - prax - výskum, ISV Nakladatelství. Praha 2001. ISBN 80-85866-72-2

PRŮCHA, J. et al. Pedagogický slovník. 4.. vydání. Praha : Portál, 2003. 322 s. ISBN 80-7178-772-8

UNICEF SLOVENSKO. 2009. Dve tváre jedného sveta. Metodická príručka. Bratislava. ISBN 978 - 80 -88788-09-6

VAŇO, B. 2004. Rómske deti z pohľadu demografie. In Rómske deti v slovenskom školstve. Bratislava: Agin s.r.o., 2004. 94 s. ISBN 80-89041-81-7

Internetové zdroje

1. Multikultúrne rozprávky. Dostupné na <http://www.intenda.sk/projekty/multikulturne-rozpravky>
2. Unicef. Dostupné na www http://www.unicef.sk/dokumenty/materialy-na-stiahnutie/advocacy/dohovor_o_pravach_dietata.pdf
3. Dohovor o právach dieťaťa. Dostupné <http://www.detskyombudsman.sk/dohovor-o-pravach-dietata>

ZOZNAM PRÍLOH

Príloha 1 Aká je Niginina škola v Ugande

Ukážka pracovného listu

